

גמרא:

שנינו במשנה: המוציא את אשתו משום איילונית, רבי יהודה אומר, לא יחזיר, וחכמים אומרים, יחזיר:

ומקשינן: למימרא [היתכן לומר כן], דרבי יהודה חייש לקלוקלא ולכן אוסר הוא להחזירה, ואילו רבנן לא חיישי לקלוקלא, ולכן מתירים הם להחזירה!?

והא איפכא שמעינן להו במשנה הקודמת:

דתנן: המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, ומשום נדר לא יחזיר, והטעם הוא משום קלוקלא.⁽⁶⁾

רבי יהודה אומר: כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר, ושלא ידעו בו רבים יחזיר, וטעמו הוא משום שלא חייש לקלוקלא אלא לפריצות, ואין פריצות אלא בנדר שידעו בו רבים שאין לו התרה.

אלמא, הרי מוכח דרבנן [תנא קמא שבמשנה

הקודמת] חיישי לקלוקלא, ורבי יהודה לא חייש לקלוקלא, ואילו כאן נהפכו שיטותיהם!?

אמר שמואל: איפוך במשנתנו את דברי חכמים לרבי יהודה, ואת דברי רבי יהודה לחכמים, והלך רבי יהודה לשיטתו וחכמים לשיטתם.

ומקשינן עלה: והא מדקתני סיפא דמשנתנו: נישאת לאחר והיו לה בנים הימנו, והיא תובעת כתובתה, אמר רבי יהודה: אומר לה: שתיקותיך יפה מדיבוריך.

מכלל הרי מוכח דרבי יהודה חייש לקלוקלא!?

שהרי מוכח מדבריו, שאם ירצה לומר על מנת כן שתימצאי בריאה, לא גרשתיך היה מקלקלה.⁽⁷⁾

ומשינין: הא — סיפא — נמי איפוך, ולא רבי יהודה הוא שאמר כן, אלא חכמים.

אני מוציאך", וכשלא אמר כך, אינו יכול לקלקלה, אם הוא הדין שאינו יכול לקלקלה משום כתובה שתובעתו, אלא אם כן אמר בשעת גירושין: "משום שאין לך עלי חיוב כתובה אני מוציאך", ודעתו נוטה שאינו צריך לומר, וראה ב"אילת השחר" עמוד א ד"ה והנה לגבי כתובה.

6. סתמא דגמרא כאן, הוא כלישנא קמא דרב נחמן לעיל מו א, שטעם תנא קמא הוא משום קלוקלא, ראשונים.

7. נתבאר על פי רש"י, שכתב: "שמדבריו למדנו, שאם ירצה לומר על מנת איילונית גירשתיך היה מקלקלה"; וראה ב"תפארת יעקב"

"שתיקותיך יפה לך, שיאמר: אילו ידעתי (בסופי) [שסופי] ליתן לך כתובה לא גירשתיך"; ודקדק רש"י לפרש, שהוא טוען "אילו הייתי יודע שסופי ליתן לך כתובתיך", ולא "אילו ידעתי שאינך איילונית", כי על ידי זה סרה קושיית התוספות: "אם היא שתקת אנן מי שתקינן לה", כי אם לא תתבע, שוב אי אפשר לקלקלה; ועוד, כי מאחר שתיקנו חכמים "לא יחזיר", שוב אינו יכול לקלקלה מטעם זה, אלא משום הפסד הכתובה; וכמבואר פירוש זה בראשונים, ויובא בהערה בגמרא על דברי רבי יהודה שהובאו שם.

ב. נסתפק המהר"ם ש"ף: אם כשם שאמרו בגמרא לעיל מה ב: "והוא שאמר משום שם רע